

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
ABSTRACT	ฉ
สารบัญภาพ	ญ
สารบัญแผนผัง	ท
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	7
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	7
1.4 ขอบเขตการศึกษา	7
1.5 นิยามศัพท์	8
1.6 การเสนอผลการศึกษา	8
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
2.1 บริบทเกี่ยวกับเมืองในภาคเหนือของประเทศไทย	10
2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	34
2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	55
2.4 กรอบแนวคิดการศึกษา	62
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	63
3.1 รูปแบบการวิจัย	63
3.2 การศึกษาภาคเอกสาร ทบทวนวรรณกรรม และแนวคิดทฤษฎี	64
3.3 การศึกษาชุมชนป่าเมี่ยง บ้านแม่กำปอง อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่	65
3.4 การศึกษาป่าเมี่ยง การทำเมี่ยง และภูมิทัศน์วัฒนธรรมของป่าเมี่ยง บ้านแม่กำปอง อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่	65
3.5 การศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวของบ้านแม่กำปอง	66

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.6 การศึกษาเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนป่าเมี่ยง บ้านแม่กำปอง อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	67
3.7 แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนป่าเมี่ยง บ้านแม่กำปอง อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	70
บทที่ 4 ป่าเมี่ยงและชุมชนป่าเมี่ยง บ้านแม่กำปอง อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่	72
4.1 การศึกษาชุมชนป่าเมี่ยง บ้านแม่กำปอง อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่	73
4.2 การศึกษาป่าเมี่ยง การทำเมี่ยง และภูมิทัศน์วัฒนธรรมของป่าเมี่ยง ชุมชนบ้านแม่กำปอง อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่	93
4.3 การศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวของบ้านแม่กำปอง	117
บทที่ 5 การอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนป่าเมี่ยง บ้านแม่กำปอง ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	127
5.1 การศึกษาเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนป่าเมี่ยง บ้านแม่กำปอง อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	128
5.2 เสนอแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนป่าเมี่ยง บ้านแม่กำปอง อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	132
บทที่ 6 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	146
6.1 สรุปผลการศึกษา	146
6.2 อภิปรายผล	148
6.3 ข้อเสนอแนะ	149
เอกสารอ้างอิง	150
ภาคผนวก	156
ประวัติผู้เขียน	163

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 แสดงตัวอย่างการห่อเมี่ยงหวานห่อหุ้มด้วยใบมะพร้าวและใบตอง นำมาร้อยเรียงกันเป็นพวง หรือใส่ชั้นไว้เพื่อรองรับแขกในงานพิธีต่าง ๆ ในลักษณะที่หลากหลาย	4
ภาพที่ 2.1 แสดงลักษณะต้นชาของป่าเมี่ยงบ้านแม่กำปองที่ปลูกภายใต้ร่มเงาไม้ใหญ่	13
ภาพที่ 2.2 แสดงอุปกรณ์ในการเก็บใบเมี่ยงสด	20
ภาพที่ 2.3 แสดงใบหนึ่งเมี่ยง	20
ภาพที่ 2.4 แสดง ต่าง ทอ และ กว๊าย สำหรับใช้ห่มกเมี่ยงและบรรจุผลิตภัณฑ์เมี่ยง	21
ภาพที่ 2.5 แสดงใบเมี่ยงอ่อน (ใบที่ 4-6)	22
ภาพที่ 2.6 แสดงใบเมี่ยงแห้ง	22
ภาพที่ 2.7 แสดงการเรียงใบเมี่ยงสดในใบหนึ่งเมี่ยง	23
ภาพที่ 2.8 แสดงการนึ่งเมี่ยง	23
ภาพที่ 2.9 แสดงลักษณะเมี่ยงนึ่ง	24
ภาพที่ 2.10 แสดงการห่มกเมี่ยง “แบบที่ไม่ใช้รา”	25
ภาพที่ 2.11 แสดงการห่มกเมี่ยง “แบบที่ใช้รา”	25
ภาพที่ 2.12 แสดงเมี่ยงที่ได้จากการห่มก	25
ภาพที่ 2.13 แสดงหลุมซีเมนต์สำหรับเก็บเมี่ยงเพื่อรอจำหน่าย	26
ภาพที่ 2.14 ฟังแสดงขั้นตอนการทำเมี่ยง	27
ภาพที่ 2.15 แสดงพื้นที่ปลูกเมี่ยงในบริเวณภาคเหนือของประเทศไทย	28
ภาพที่ 2.16 แสดงปริมาณการผลิตเมี่ยงในบริเวณภาคเหนือของประเทศไทย	28
ภาพที่ 2.17 แสดงตัวอย่างเมี่ยง น้ำเมี่ยงและจิงคอง	29
ภาพที่ 2.18 แสดงขั้นตอนการปรุงรสโดย มะนาว น้ำตาล เกลือป่น น้ำเมี่ยง และจิงคอง	30
ภาพที่ 2.19 แสดงเมี่ยงที่ปั้นเป็นคำใส่กระตางใบตอง	30
ภาพที่ 2.20 แสดงเมี่ยงที่ห่อเป็นคำด้วยใบตอง	31
ภาพที่ 2.21 แสดงเมี่ยงที่ห่อเป็นคำด้วยใบตอง	31
ภาพที่ 2.22 แสดงเมี่ยงที่ห่อเป็นคำด้วยทางมะพร้าวร้อยเป็นพวง	32

ภาพที่ 4.1	แสดงสภาพโดยทั่วไปของชุมชนป่าเมี่ยง บ้านแม่กำปอง	74
ภาพที่ 4.2	แผนที่ตำแหน่งที่ตั้งหมู่บ้านแม่กำปอง	74
ภาพที่ 4.3	แสดงสภาพหมู่บ้านแม่กำปอง	76
ภาพที่ 4.4	แสดงสภาพโดยรวมของป่าไม้หมู 3 บ้านแม่กำปอง	77
ภาพที่ 4.5	แสดงสภาพน้ำตกแม่กำปอง	78
ภาพที่ 4.6	แสดงลักษณะหินโยกหินคลอน	78
ภาพที่ 4.7	แสดงลักษณะวิหารวัดคันธาพฤกษา	79
ภาพที่ 4.8	แสดงลักษณะรูปแบบหมอนใบชา	80
ภาพที่ 4.9	แสดงกระบวนการทำหมอนใบชาของกลุ่มแม่บ้าน	81
ภาพที่ 4.10	แสดงลักษณะรูปแบบการแปรรูปสมุนไพร	81
ภาพที่ 4.11	ตารางแสดงกำลังการผลิตของโรงไฟฟ้าแม่กำปอง	86
ภาพที่ 4.12	แสดงลักษณะโรงไฟฟ้าพลังน้ำของหมู่บ้านแม่กำปอง	86
ภาพที่ 4.13	แสดงพิธีกรรมฮ้องขวัญของชาวบ้าน	89
ภาพที่ 4.14	แสดงลักษณะของถ้วยสลัก	91
ภาพที่ 4.15	แสดงถึงสภาพทางเดินในป่าเมี่ยงที่มีในปัจจุบัน	99
ภาพที่ 4.16	แสดงลักษณะชุดเก็บใบเมี่ยงและถ้วยเปื้อะของชาวบ้านแม่กำปอง	101
ภาพที่ 4.17	แสดงการเก็บเมี่ยงของชาวบ้าน	102
ภาพที่ 4.18	แสดงการมัดเมี่ยงของชาวบ้าน	102
ภาพที่ 4.19	แสดงการเรียงใบเมี่ยงสดในไหล่เมี่ยง	103
ภาพที่ 4.20	แสดงการนึ่งเมี่ยง	103
ภาพที่ 4.21	แสดงลักษณะเมี่ยงนึ่ง	104
ภาพที่ 4.22	แสดงการผึ่งเมี่ยงให้เย็น	104
ภาพที่ 4.23	แสดงการหมักเมี่ยง	105
ภาพที่ 4.24	แสดงเมี่ยงที่ได้จากการหมัก	105
ภาพที่ 4.25	แสดงหลุมซีเมนต์สำหรับเก็บเมี่ยงเพื่อรอจำหน่าย	106
ภาพที่ 4.26	แสดงภาพพ่อหลวงพรมินทร์ พวง มาลา ผู้ให้สัมภาษณ์	107
ภาพที่ 4.27	แสดงการแปรรูปชาเพื่อการดำรงชีพของชาวบ้านแม่กำปอง	108
ภาพที่ 4.28	สภาพสวนชาของชุมชนแม่กำปอง	109
ภาพที่ 4.29	แสดงการใช้พื้นที่วัดเรียบไปกับถนนในหมู่บ้าน	109

ภาพที่ 4.30	แสดงลักษณะเตาสำหรับนึ่งเมี่ยงซึ่งอยู่ในอาคารบ้านพักอาศัย	110
ภาพที่ 4.31	แสดงลักษณะของผนังเพื่อการระบายความร้อนบริเวณเตานึ่งเมี่ยง	110
ภาพที่ 4.32	แสดงลักษณะการสร้างสิ่งปลูกสร้างและสถาปัตยกรรมบ้านแม่กำปอง	111
ภาพที่ 4.33	แสดงลักษณะรั้วบ้านที่ใช้วัสดุธรรมชาติในการทำ	111
ภาพที่ 4.34	แสดงภาพเมี่ยงที่ได้จากการหมักใบชา	112
ภาพที่ 4.35	แสดงผลิตภัณฑ์ไม้กวาดดอกหญ้าผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นระหว่าง รอดูดการเก็บเกี่ยว	112
ภาพที่ 4.36	แสดงผลิตผลดอกมัดเมี่ยงผลิตผลที่เกิดขึ้นระหว่างรอดูดการเก็บเกี่ยว เพื่อใช้ในกิจกรรมการทำเมี่ยง	113
ภาพที่ 4.37	แสดงผลิตผลไม้ฟืนผลิตผลที่เกิดขึ้นระหว่างรอดูดการเก็บเกี่ยว เพื่อใช้ในกิจกรรมการทำเมี่ยง	113
ภาพที่ 4.38	แสดงสภาพวิถีชีวิตของชาวหมู่บ้านแม่กำปองที่มีชีวิตอยู่กับเมี่ยง	114
ภาพที่ 4.39	แสดงการตากดอกหญ้าเพื่อใช้ทำไม้กวาด	115
ภาพที่ 4.40	แสดงสภาพวิถีชีวิตของชาวหมู่บ้านแม่กำปองที่อยู่กับแสดงแดด อันเนื่องมาจากพื้นที่ตั้งหมู่บ้านมีความหนาวเย็น	115
ภาพที่ 4.41	แสดงลักษณะการพักแบบ “Home Stay”	118
ภาพที่ 5.1	แสดงลักษณะวิหารของวัดคันธาพฤกษา	134
ภาพที่ 5.2	แสดงตำแหน่งสถานที่จัดทำศูนย์การเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม บ้านแม่กำปอง	134
ภาพที่ 5.3	แสดงให้เห็นถึงพื้นที่ใช้สอยต่าง ๆ ภายในวัดคันธาพฤกษา	135
ภาพที่ 5.4	แสดงวิถีชีวิตการทำเมี่ยง	136
ภาพที่ 5.5	แสดงศาลาบำเพ็ญประโยชน์ของวัดคันธาพฤกษา	136
ภาพที่ 5.6	แสดงให้เห็นผังการจัดแสดง	137
ภาพที่ 5.7	แสดงลักษณะบอร์ดนิทรรศการประวัติความเป็นมาชุมชน	137
ภาพที่ 5.8	แสดงลักษณะบอร์ดนิทรรศการวิถีชีวิตและการค้าของคนบ้านแม่กำปอง กับการปลูกต้นเมี่ยงและการทำเมี่ยง	138
ภาพที่ 5.9	แสดงลักษณะบอร์ดนิทรรศการ สภาพทางธรรมชาติของป่าเมี่ยงและ การปลูกเมี่ยง	138
ภาพที่ 5.10	แสดงลักษณะบอร์ดนิทรรศการการทำเมี่ยงและผลิตภัณฑ์จากเมี่ยง	139

ภาพที่ 5.11	แสดงให้เห็นถึงสภาพจำลองสภาพอาคารเก่า ก่อนและหลังปรับปรุง เพื่อเป็นศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมป่าเมืองและการทำเมือง	139
ภาพที่ 5.12	แสดงผังบริเวณที่ตั้งบริเวณวัดสถานที่จัดแสดงภูมิทัศน์ป่าเมือง	140
ภาพที่ 5.13	แสดงสภาพภูมิทัศน์ภายในสวนเมือง	141
ภาพที่ 5.14	แสดงตัวอย่างเส้นทางการเรียนรู้การท่องเที่ยววัฒนธรรมบ้านแม่กำปอง	142
ภาพที่ 5.15	แสดงตัวอย่างการจัดทำแผนผัง	143
ภาพที่ 5.16	แสดงตัวอย่างลักษณะป้ายนำชมบริเวณภายในหมู่บ้าน	144

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สารบัญแผนผัง

แผนผังที่ 2.1 กรอบแนวคิดการศึกษา

หน้า

62

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved